

اقتصاد کلان و سیاست‌های پولی و مالی

دکتر زهره جمشیدی
(عضو هیئت علمی دانشگاه ارشد دماوند)

سرشناسه: جمشیدی، زهره، ۱۳۵۳.

عنوان و نام پدیدآور: اقتصاد کلان و سیاست‌های پولی و مالی / زهره جمشیدی.

مشخصات نشر: تهران: دارالفنون، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۱۹ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۹۴۷-۷-۱

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص ۲۱۹.

موضوع: اقتصاد کلان

موضوع: سیاست پولی

رده‌بندی کنگره: ۳۹۱-ج ۸۰/۱۸۰ HB

رده‌بندی دیویی: ۳۳۹

شماره کتابشناسی ملی: ۴۰۸۲۸۴

نام کتاب: اقتصاد کلان و سیاست‌های پولی و مالی

مؤلف: دکتر زهره جمشیدی

ناشر: دارالفنون

طراح جلد: فرزانه دلبری

ویراستار و صفحه‌آرا: فرزانه دلبری

چاپ و صحافی: مجتمع چاپ اول

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۹۴۷-۷-۱

نوبت چاپ: اول - دیماه ۱۳۹۴

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۱۹۰۰۰ ریال

❖ حق چاپ این اثر، برای ناشر محفوظ است ❖

❖ جهت تهیه این کتاب با مسئول بخش آقای زمانی فر (۰۹۳۵۴۲۴۶۸۵۲) تماس حاصل نمایید ❖

❖ دفتر مرکزی: تهران، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه بهشت آیین، پلاک ۳۴، انتشارات دارالفنون ❖

فصل اول: مقدمه‌ای بر اقتصاد

۱۳	علم اقتصاد
۱۳	تحلیل پدیده‌های اقتصادی
۱۳	استاتیک
۱۳	دینامیک
۱۴	انواع اقتصاد
۱۴	اقتصاد اثباتی
۱۴	اقتصاد دستور
۱۴	اقتصاد خ
۱۴	اقتصاد کلان
۱۵	مرز بین اقتصاد خرد و اقتصاد کلان

فصل دوم: الگوهای اقتصادی

۱۷	اهداف عمده در اقتصاد کلان
۱۷	اشتغال کامل
۱۷	ثبات قیمت‌ها
۱۸	رشد اقتصادی
۱۸	تفاوت توسعه اقتصادی با رشد اقتصادی
۱۸	تأمین عدالت اجتماعی
۱۹	الگوهای اقتصادی
۱۹	نحوه گردش فعالیت‌های اقتصادی در الگوی دوبخشی
۱۹	الگوی دوبخشی بدون پس‌انداز
۲۰	الگوی دوبخشی با فرض پس‌انداز
۲۲	نحوه گردش فعالیت‌های اقتصادی در الگوی سه بخشی
۲۳	نحوه گردش فعالیت‌های اقتصادی در الگوی چهاربخشی یا اقتصاد کامل
۲۵	شرط تعادل در اقتصاد کلان

فصل سوم: حساب‌های ملی

۲۷	حساب‌های ملی
۲۷	روش‌های محاسبه درآمد ملی
۲۷	درآمد ملی به روش تولید
۲۸	حالت اول: ارزش کالای نهایی چقدر است
۲۸	حالت دوم: حاصل جمع ارزش افزوده‌ها در هر مرحله چقدر است

۲۹	برآورد تولید ناخالص داخلی و ملی
۳۰	تولید ناخالص داخلی
۳۰	تولید ناخالص ملی
۳۰	محاسبه شاخص‌ها به قیمت بازار و به قیمت عوامل
۳۱	فرمول‌های محاسبه درآمد ملی
۳۲	درآمد ملی به روش مخارج
۳۲	درآمد ملی به روش درآمد یا توزیع
۳۳	کارمزد احتسابی
۳۴	یک اصل و چند استثنا
۳۴	استثناهای نوع اول
۳۴	مبادلات کالایی، دست دوم
۳۵	کالاها، نامشروع و غیرقابل فروش
۳۵	پرداخت‌های انتقالی
۳۵	استثناهای نوع دوم
۳۵	خود مصرفی
۳۵	اجاره واحدهای مسکونی شخصی
۳۵	کارمزد احتسابی
۳۵	شاخص قیمت
۳۶	روش‌های مختلف برای اندازه‌گیری شاخص قیمت‌ها
۳۶	شاخص لاسپیرز
۳۶	شاخص پاشه
۳۶	شاخص فیشر
۳۶	مقایسه شاخص لاسپیرز و شاخص پاشه
۳۷	کاربرد شاخص قیمت‌ها
۳۷	محاسبه نرخ تورم
۳۷	تبدیل متغیرهای اسمی به متغیرهای واقعی

فصل چهارم: مروری بر تابع مصرف و پس‌انداز

۳۹	تابع مصرف
۴۲	تابع پس‌انداز

فصل پنجم: درآمد ملی تعادلی و تعیین آن در الگوهای مختلف اقتصادی

۴۹	تعادل
۴۹	تعادل پایدار
۴۹	تعادل ناپایدار

۴۹	درآمد ملی تعادل در الگوی دوبخشی
۵۱	روش نشت = تزریق
۵۱	روش عرضه کل = تقاضای کل
۵۲	درآمد ملی تعادلی در مدل دوبخشی از طریق نمودار
۵۴	ضریب تکاثر در الگوی دوبخشی
۵۶	ضریب تکاثر سرمایه‌گذاری
۵۷	درآمد ملی تعادلی در الگوی سه بخشی
۵۷	روابط اقتصادی در مدل سه بخشی
۵۹	درآمد ملی تعادل در مدل سه بخشی از طریق نمودار
۶۰	ضریب تکاثر در مدل سه بخشی
۶۰	ضریب تکاثر مخارج دولتی
۶۰	ضریب تکاثر مالیات ثابت
۶۱	ضریب تکاثر درجه موازن (مادل)
۶۱	درآمد ملی تعادل در مدل چهاربخشی
۶۳	درآمد ملی تعادلی در مدل چهاربخش از طریق نمودار
۶۳	ضریب تکاثر در مدل چهاربخشی
۶۵	شکاف تورمی - شکاف رکودی

فصل ششم: تعیین درآمد ملی تعادل به روش انجمنی در الگوهای مختلف

۶۷	مروری بر فصل‌های گذشته
۶۷	علم اقتصاد
۶۷	اقتصاد ثباتی و دستوری
۶۷	اهداف اقتصاد کلان
۶۸	الگوی دوبخشی
۶۸	الگوی سه بخشی
۷۱	الگوی چهاربخشی

فصل هفتم: پول، بازار پول، منحنی LM

۷۳	چرا پول به وجود آمد؟
۷۳	وظایف پول
۷۳	پول به عنوان وسیله مبادله
۷۳	پول به عنوان معیار سنجش ارزش
۷۴	پول وسیله پرداخت‌های سلفی (معلق)
۷۴	خصوصیات پول
۷۴	مقبولیت عام

۷۴	..... دوام
۷۴	..... قابلیت تقسیم به اجزای ریز
۷۴	..... امکان تقلب کمتر
۷۵	..... ثبات ارزش
۷۵	..... یکسان و متحدالشکل بودن پول
۷۵	..... قابل حمل بودن
۷۵	..... نقش بانک مرکزی
۷۵	..... کنترل اعتبارات
۷۵	..... ناشر اسکناس
۷۵	..... بانکدار بانک‌ها
۷۵	..... بانکدار دولت
۷۵	..... وام‌دهنده نهایی
۷۶	..... تقاضای پول
۷۶	..... انگیزه معاملاتی
۷۷	..... انگیزه احتیاطی
۷۷	..... اوراق قرضه
۷۸	..... انگیزه بورس‌بازی یا سفته‌بازی
۸۱	..... عرضه پول
۸۱	..... پایه پولی
۸۱	..... بازار پول
۸۳	..... انتقال منحنی عرضه و تقاضا در بازار پول
۸۳	..... منحنی LM
۸۴	..... معادله LM
۸۵	..... شیب منحنی LM
۸۵	..... انتقال منحنی LM
	فصل هشتم: سیاست‌های مالی و پولی
۸۷	..... مقدمه
۸۷	..... سیاست مالی
۸۷	..... تعریف سیاست مالی
۸۸	..... سیاست مالی انبساطی
۸۸	..... سیاست مالی انقباضی
۸۸	..... سیاست مالی با تغییر در مخارج دولتی
۹۰	..... سیاست مالی اعمال شده دولت با تغییر مالیات

۹۱	اعمال سیاست مالی با حفظ بودجه متوازن
۹۳	بررسی اعمال سیاست مالی در چند الگوی مختلف
۹۳	الگوی سه بخشی یا چهاربخشی، بین مالیات و درآمد ملی وابستگی وجود دارد
۹۳	الگوی چهاربخشی، بین درآمد ملی و مالیات رابطه وجود دارد
۹۴	الگوی چهاربخشی، بین درآمد ملی و مالیات وابستگی وجود دارد
۹۴	ضریب تکاثر در الگوی چهاربخشی
۹۵	سیاست پولی
۹۵	ابزارهای کنترل عرضه پول (ابزارهای سیاست پولی)
۹۶	تغییر در نرخ ذخیره قانونی
۹۶	نرخ تنزیل محدود
۹۷	عملیات بازار باز

فصل نهم: تحلیل سیاست‌های مالی و پولی

۹۹	منحنی IS
۹۹	استخراج IS از طریق جیب
۹۹	استخراج تابع IS از طریق بودجه
۱۰۱	شیب منحنی IS
۱۰۴	نقاط خارج از منحنی IS
۱۰۶	استخراج منحنی IS
۱۰۸	انتقال منحنی IS
۱۱۱	الگوی دوبخشی
۱۱۱	دوبخشی ساده
۱۱۱	دوبخشی، که سرمایه‌گذاری بخشی از درآمد ملی باشد
۱۱۳	الگوی سه بخشی
۱۱۴	مالیات نداشته باشیم
۱۱۵	مالیات به صورت مستقل
۱۱۶	مالیات فقط به صورت متناسب
۱۱۸	الگوی چهاربخشی

فصل دهم: سیاست مالی و پولی در چهارچوب الگوهای IS و LM

۱۲۱	سیاست مالی
۱۲۳	تأثیر شیب منحنی LM بر سیاست مالی
۱۲۵	سیاست پولی
۱۲۶	تأثیر شیب IS بر میزان سیاست پولی

فصل یازدهم: سیاست‌های مختلط پولی و مالی

سیاست مختلط پولی و مالی	۱۳۹
ضریب‌های فزاینده در سیاست‌های مختلط پولی و مالی	۱۳۴
دام نقدینگی	۱۳۶

فصل دوازدهم: تقاضای کل و عرضه‌ی کل

تقاضای کل و عرضه‌ی کل	۱۳۹
شیب منحنی تقاضای کل	۱۴۴
اثر سیاست پولی بر منحنی تقاضای کل	۱۴۹
اثر سیاست مالی بر منحنی AD	۱۵۲
عرضه‌ی کل	۱۵۵
تقاضای نیروی کار	۱۵۷
عرضه‌ی نیروی کار	۱۵۹
علت مثبت بودن شیب منحنی عرضه‌ی نیروی کار	۱۶۳
منحنی عرضه‌ی کل کلاسیک	۱۶۴
منحنی عرضه‌ی کل کینزین‌ها با فرض وجه توهم پولی	۱۶۸
منحنی عرضه‌ی کل کینزین‌ها با فرض وجود دست‌مزد	۱۷۱
علت اختلاف کلاسیک‌ها و کینزی‌ها در مورد منحنی عرضه‌ی کل	۱۷۲
انعطاف‌پذیری کامل قیمت‌ها و دستمزدها	۱۷۲
اطلاعات کامل و توهم پولی	۱۷۳

فصل سیزدهم: سیاست مالی و پولی در الگوی کلاسیک

سیاست مالی در الگوی کلاسیک‌ها	۱۷۵
سیاست پولی در الگوی کلاسیک‌ها	۱۷۹

فصل چهاردهم: تئوری‌های مصرف

نظریه‌ی مصرف درآمد مطلق کینز	۱۸۳
نظریه‌ی مصرف درآمد دائمی (فریدمن)	۱۸۵
نظریه‌های مصرف درآمد نسبی دوزنبری	۱۸۷
اثر نمایشی	۱۸۷
اثر چرخ دنده‌ای	۱۸۷
نظریه‌ی مصرف سیکل زندگی مودیلیانی	۱۸۹

فصل پانزدهم: تئوری‌های سرمایه‌گذاری

فرق سرمایه با سرمایه‌گذاری	۱۹۱
تقسیم‌بندی سرمایه‌گذاری یا سرمایه در اقتصاد کلان	۱۹۱
اصل شتاب	۱۹۲

۱۹۳	..... سرمایه‌گذاری و نرخ بهره
۱۹۴	..... روش ارزش فعلی خالص در ارزیابی سرمایه‌گذاری
۱۹۵	..... روش نرخ بازدهی داخلی

فصل شانزدهم: تورم و بیکاری

۲۰۷	..... تورم
۲۰۷	..... انواع تورم
۲۰۷	..... تورم ناشی از هزینه (تورم ناشی از عرضه)
۲۰۹	..... تورم ناشی از تقاضا
۲۱۰	..... توجه: جبران کسری بودجه از سه راه
۲۱۱	..... حالت اول: افزایش مالیات
۲۱۱	..... حالت دوم: اسراف از بخش خصوصی
۲۱۲	..... حالت سوم: اسراف دولت از بانک مرکزی
۲۱۲	..... تورم وارداتی
۲۱۲	..... تورم بنیادی یا نهادی یا ساختاری
۲۱۳	..... تورم بخشی
۲۱۳	..... تورم ناشی از کمبودهای عوامل تولید
۲۱۳	..... تورم روانی
۲۱۳	..... تورم پولی
۲۱۳	..... تورم رکودی یا رکود تورمی
۲۱۴	..... تورم خزنده
۲۱۴	..... تورم چهارنعل
۲۱۴	..... آثار تورم
۲۱۴	..... اثر تورم بر توزیع درآمد
۲۱۵	..... اثر تورم بر تولید و اشتغال
۲۱۶	..... آثار حقوقی، سیاسی و روانی تورم
۲۱۶	..... بیکاری
۲۱۷	..... انواع بیکاری
۲۱۷	..... بیکاری اصطلاحی (برخوردی، طبیعی)
۲۱۷	..... بیکاری ادواری (سیکلی یا تجاری)
۲۱۷	..... بیکاری ساختاری
۲۱۷	..... بیکاری ارادی و غیرارادی
۲۱۷	..... بیکاری آشکار و پنهان
۲۱۹	..... منابع